

ארחות חיים

תפילת החזרה

בזמן תפילת חזרת הש"ץ (שליח הציבור) עלינו להקשיב לברכות של החזן ולא לדבר, כך נהיה מרוכזים לענות 'ברוך הוא וברוך שמו' ו'אמן' על ברכותיו. מה שיכול לעזור לנו להיות מרוכזים הוא, שנמקד את מבטינו בסידור שלנו ונעקוב מתוכו אחר הברכות שאומר החזן.

הריכוז שלנו בתפילת החזרה ועניית ה'אמן' על הברכות היא חשובה מאוד, כיון שאם לא יהיו לפחות תשעה מאיתנו המתפללים שעונים 'אמן' אחר הרכבות של החזן, ברכתיו חלילה יהיו לבטלה. לכן, מוטלת עלינו אחריות להיות מרוכזים בזמן תפילת החזרה ולא לדבר או להסיח דעתנו מהתפילה בדברים אחרים. אם נחשב שבלעדינו אין תשעה שמקשיבים לחזן, זה יעזור לנו להקפיד יותר להיות מרוכזים את ברכות החזן ולענות 'אמן'.

אמן חטופה

אחר הברכות שאנחנו שומעים מהחזן אנחנו עונים 'אמן'. באופן אמירת ה'אמן', עלינו להקפיד להמתין ולומר אמן רק לאחר שהחזן סיים את מילות הברכה, ולא לענות מהר כשהוא עוד לא סיים את הברכה. אמן מסוג זה – בו אנו לא ממתנינים שהחזן יסיים את הברכה נקראת אמן 'חטופה', כי זה נראה כאילו אנחנו 'חוטפים' את הברכה וממהרים לענות לפני שהחזן סיים אותה.

אמן קטופה ואמן יתומה

כאשר אנחנו עונים אמן אחר הברכות עלינו לבטא את המילה 'אמן' בצורה ברורה ולומר אותה בנחת. אם נמהר, נוכל בטעות להשמיט את האות ו' (נ' סופית) במילה 'אמן' וזה ישמע כאילו אנו אומרים 'אָמֵן'. אמן כזו נקראת אמן 'קטופה', כי זה נשמע כאילו 'קטפנו' את האות נ' מהמילה 'אמן'. לכן נקפיד לענות אמן בנחת ולא במהירות, ובאופן ברור.

למדנו שעלינו להקשיב היטב לברכות החזן כדי שנענה 'אמן' אחר ברכתיו. לא זו בלבד שחשוב שנענה אמן אחר הברכות, חשוב שנעשה אותן בסמוך ('תוך כדי דיבור') לסיום הברכה של החזן. אם לא היינו מרוכזים, ולא ענינו אמן מיד בסיום הברכה אלא עבר זמן של 'תוך כדי דיבור' אסור לנו כבר לענות אמן. אם נענה אמן, זו תהיה אמן 'יתומה', כי זה נראה שהאמן נאמרת בלי קשר לברכה, שכבר הסתיימה קודם מפי החזן.

אמן 'יתומה' נקראת גם כאשר אנו לא קשובים לחזן ואנו לא יודעים בדיוק איזו ברכה בירך כעת החזן, ואנו עונים אמן באופן אוטומטי בלי לדעת על איזו ברכה אנחנו עונים. לכן חשוב שנעקוב אחר הברכות מהסידור כדי שלא נסיח דעתנו מהברכות, ונדע בדיוק איזו ברכה בירך החזן, ועל איזו ברכה אנחנו עונים אמן.

דמויות מופת

רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל (ויקיפדיה)

רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל

מכונה ה'בבא סאלי'.

כיהן כראש ישיבה ורב מחוז תאפילאלת במרוקו.

נדע בציבור כמלומד בניסים וכבעל מופתים, ורבים נהרו אליו לקבלת ברכות. גם לאחר מותו מאות אלפים פוקדים מידי שנה את קברו.

את חייו חי בצמצום ובסגפנות רבה כחלק מעבודת ה' שלו.

כתב כתבים רבים, שלא זכו לצאת לאור. כתב מספר פיוטים, המפורסם שבהם הוא 'יודו לך רעיוני - אל מבטן יוצרי'.

תוך כדי דיבור

'תוך כדי דיבור' הוא כלל בהלכה האומר שהמתנה של פרק זמן קצר, אינה נחשבת להפסקה בין אמירה או פעולה כלשהי (שלנו או של אחרים) שנאמרה או נעשתה לפני ההמתנה לאמירה או פעולה כלשהי שנאמרה או נעשתה לאחר ההמתנה.

זמן קצר זה, הוא הזמן בו לוקח לנו לומר שלום לרב שלנו: 'שלום עליך רבי' (שניה או שניה וחצי).

לדוגמא, כאשר אנחנו שומעים ברכה, עלינו לענות עליה 'אמן' מיד עם סיומה. אם לא ענינו 'אמן' מיד אלא 'תוך כדי דיבור' לברכה, עדיין עניית ה'אמן' מתייחסת לברכה. אבל אם כבר עבר זמן של 'תוך כדי דיבור', הפסקה זו גורמת לכך שעניית ה'אמן' כבר אינה קשורה לברכה והיא נחשבת לאמן 'יתומה'.

שאלות חזרה

ב	ה	ש	ו	ד	ק	ד	ו	ר
מ	נ	י	מ	ב	נ	י	נ	מ
א	מ	ח	ז	ר	ת	ה	ש	צ
א	מ	צ	כ	ש	ד	ו	ש	ק
נ	מ	י	כ	ב	ד	י	ל	כ
ב	י	נ	ו	ק	ד	ו	ר	ו
ר	ו	ב	י	ד	י	ד	כ	ל
ו	ב	י	ת	ו	מ	ה	נ	מ
כ	ד	י	ד	ש	ב	ו	ר	י
ח	ט	ו	פ	ה	פ	ו	ט	ק

הקיפו את המילים הבאות בתפוזרת: קדושה, כדי דיבור, אמן, חטופה, קטופה, יתומה, קדוש, ברוך, ימלך, דבר שבקדושה, מנין, חזרת הש"ץ.

אמירת קדושה

בסיום ברכת 'מחיה המתים' נאמר 'קדושה' יחד עם החזן. את הקדושה נאמר בעמידה, גם אם מסיבה מסויימת ישבנו בזמן שאנחנו ממתינים לחזן. נצמיד את הרגליים אחת ליד השניה, בדומה לאופן בו אנחנו עומדים בתפילת שמונה עשרה.

כאשר אנחנו אומרים את הפסוק הראשון בקדושה שהוא 'קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו, ג) נתרום מעט באופן כזה: נגביה את העקבים שלנו ונעמד על קצות האצבעות. כך נעשה בכל פעם שאנחנו אומרים את המילה 'קדוש', כלומר שלוש פעמים.

באותו אופן של הרמת הרגליים ננהג גם כשנאמר את שני הפסוקים הנוספים של הקדושה: 'ברוך כבוד ה' ממקומו' (יחזקאל ג, יב) ו'מלך ה' לעולם אלקיך ציון לדוד ודוד הללך' (תהלים קמו, י).

הסיבה שאנו מגביהים את רגלנו בעת אמירת הקדושה היא, כדי להידמות למלאכים המעופפים בשתי רגליהם ואומרים את הפסוק 'קדוש, קדוש, קדוש...'. וכיון שאנחנו לא יכולים לעופף כמו מלאכים, תיקנו לנו חכמים שנגביה רגלנו בזמן אמירת הקדושה.

שליח ציבור בקדושה

אם אנחנו מתפללים כשליח ציבור, עלינו לומר את הקדושה בקול רם כדי שמיי מהמתפללים שנמצא באמצע תפילת העמידה (תפילת הלחש) שלו ואינו יכול לומר קדושה עם הציבור, ישמע את הקדושה שאנחנו אומרים, וגם נכוון להוציא אותו ידי חובה, וזה ייחשב כאילו הוא בעצמו אמר את הקדושה.

כיון שקדושה נחשבת ל'דבר שבקדושה', מותר לאומרה רק כשיש לפחות עשרה מתפללים ('מנין'). מה קורה אם כשהתחלנו להתפלל את תפילת החזרה היו עשרה מתפללים, אך לפני שהגענו לקדושה יצא מתפלל (או כמה מתפללים) וכעת אין עשרה מתפללים בבית הכנסת, האם אנחנו יכולים לומר קדושה? התשובה היא שכן, כיון שכאשר התחלנו את תפילת החזרה היו לפחות עשרה מתפללים, והקדושה היא חלק מתפילת החזרה, אנחנו יכולים להמשיך ולהתפלל את כל תפילת החזרה כולל אמירת הקדושה, מפח אותו מנין שהיה בהתחלה, למרות שכעת אין מנין מתפללים.

